

ЯК ГОВОРИТИ ПРО ГОЛОДОМОР

Матеріали Українського інституту національної пам'яті

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ПАМ'ЯТАЄМО,
ЄДНАЄМОСЯ
ПЕРЕМОЖЕМО

ГОЛОДОМОР – АКТ ГЕНОЦИДУ

Українського народу, організований керівництвом СРСР і ВКП(б) у 1932-1933 роках, штучний масовий голод, що спричинив загибель мільйонів українців у сільській місцевості на території Української СРР та Кубані, де переважну більшість населення становили українці, з метою придушення національно-визвольного руху і фізичного знищення частини селян

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

КЛЮЧОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

Голодомор – геноцид Українського народу, спеціально організований комуністичним керівництвом штучний голод у 1932–1933 роках. Ним убили мільйони українців, а долі тих, хто вижив, скалічили. Режим припинив активний масовий спротив, асимілював частину Українського народу, нав'язав нам радянську/російську ідентичність.

Тепер Росія, як і 90 років тому, хоче покарати українців за опір. У нинішній війні Росія використовує схожі інструменти підкорення, інформаційні технології та геноцидні техніки, що й під час організації та здійснення Голодомору.

Геноциди Сталіна та Путіна – спроби зупинити творення модерної української нації. Вони розуміли, що політичне усамостійнення України було лише питанням часу, і тоді вони б точно втратили Україну. Тому обидва геноциди є ні чим іншим як превентивною операцією.

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

КЛЮЧОВІ ПОВІДОМЛЕННЯ

РФ хоче нав'язати нам свою волю, а зіткнувшись із опором, вдається до грубої сили та геноциду. Як тоді, так і нині, Росія розгорнула дезінформаційні та пропагандистські кампанії, щоб приховати злочини і підготувати російську аудиторію до скоєння звірств чи їх схвалення.

Обидва геноциди були організовані на основі або навіть під прикриттям випробуваних терористичних інструментів і практик. Сталін обрав терор голодом із тотальною конфіскацією продуктів, блокадою населених пунктів. Путін застосовував повномасштабне військоve вторгнення з масовими вбивствами, невибірковими бомбардуваннями цивільних об'єктів, атаками на евакуаційні та гуманітарні коридори, депортаціями, сексуальним насильством.

Опір, який українці чинили колективізації до початку Голодомору, тривав близько трьох років. Наразі Україна протистоїть Росії вже понад 8 років і значно краще тримає удар, адже за 30 років незалежності ми розбудували власні інституції, а головне – армію.

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ПРОТИ УКРАЇНСТВА

Репресивні заходи в Україні й на Кубані були спрямовані за мовними, традиційними і культурними ознаками.

Хлібозаготівлі в Україні і на Кубані режим пов'язував безпосередньо з масовим переслідуванням української інтелігенції і ліквідацією українських шкіл на Кубані.

У 1933-му режим розгорнув кампанію з “очищення” від “петлюрівців” та “українських націоналістів”; масштаб репресій співставний з Великим терором 1937–1938 років.

Штучно організований голод в Україні і на Кубані був зняряддям знищення селян як носіїв української ідентичності за їхню приналежність до української національної групи.

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

МЕХАНІЗМИ

Встановлення нереального плану хлібозаготівлі. Насильницьке вилучення в селян зернових. Занесення на «чорні дошки» – ізоляція та застосування спеціальних репресій до сіл, що не виконували хлібозаготівельні плани та/або чинили опір.

Натуральні штрафи – конфіскація 15-ти місячної норми м'яса (згодом і картоплі, сала, продуктів тривалого зберігання) за невиконання плану хлібозаготівель окремими господарствами.

Обмеження пересування селян для пошуку продовольства, заборона виїзду з України.

Проведення постійних обшуків з вилученням зерна, насінневих запасів, майна, одягу, всіх продуктів харчування, готової їжі.

735

РАЙОНІВ, СІЛ, ХУТОРІВ, КОЛГОСПІВ,
РАДГОСПІВ, МТС, КУЩІВ І АРТІЛЕЙ
ЗАНЕСЕНО НА «ЧОРНІ ДОШКИ»

ШАНА ЗАГИБЛИМ

26 ЛИСТОПАДА | 2022 | 16 : 00

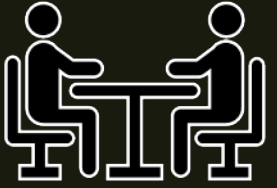
**ЗАПАЛИ
СВІЧКУ ПАМ'ЯТІ**

ПАМ'ЯТАЄМО. ЄДНАЄМОСЯ. ПЕРЕМОЖЕМО

ПРО ТРАВМУ НЕ ТРАВМУЮЧИ

Повернути травму в минуле

Трагедія – не тільки травма, а й досвід виживання

Поринути в емоції разом із тими, хто пережив травму

Відрефлексувати почуття, а не стримувати їх

Не толерувати призвідців травматичної події

Поділитися переживаннями і синхронізувати з ішими

Переосмилити власні цінності

Помічати і проговорювати нове у звичних подіях чи явищах

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ПРАВДИВО

- Шукати відповіді на складні питання
- Казати правду, але не заглиблюватися в моторошні деталі
- Зосередитися на причинах та обставинах
- З'ясувати, хто винен

ПАМ'ЯТЬ, ЩО РЯТУЄ: ГОЛОСИ ПРАВДИ

*«Я пройшов через безліч сіл...
Скрізь чув плач: «У нас немає хліба.
Ми помираємо! Передайте в Англію,
що ми пухнемо від голоду...» Ніколи
не забуду пухлі животи дітей у хатах,
в яких мені довелося заночувати»*

ГАРЕТ ДЖОНС,

британський журналіст, автор понад 20 статей про Голодомору

ЛЮДИ ПРАВДИ ЩОБ СВІТ ЗНАВ

*"Присвячую матерям, що загинули
голодною смертю
на Україні
в роках
1932-1933"*

Роман "Марія" вийшов
1934-го у Львові
і став першим
художнім твором
про Голодомор.

український письменник

УЛАС САМЧУК

1932
ГОЛОДОМОР
1933

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ПРАВДИВО

- ❖ Методичні рекомендації: <https://bit.ly/3WaFwWy>;
<https://bit.ly/3zuSmW4>
- ❖ Інформаційні матеріали: <https://bit.ly/3WhJyMY>
- ❖ Збірник документів “Чорні дошки” України. Чернігівська область”: <https://bit.ly/3sILVLI>
- ❖ Електронна віртуальна виставка «Україна 1932–1933. Геноцид голодом»: <https://bit.ly/3zvrZPC>
- ❖ Проєкт «Пам’ять, що рятує: голоси правди»: <https://bit.ly/3sOJE0W>
- ❖ Проєкт «Люди правди. Щоб світ знав»: <https://bit.ly/3fuxDLf>

НЕ ПЛАКАТИ, А БОРОТИСЯ!

Автор плаката – Нікіта Тітов

ЗЛОЧИН

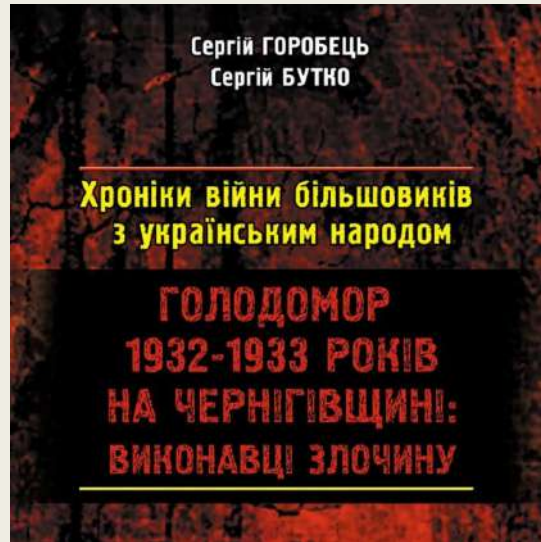
Йосип Сталін (Джугашвілі), В'ячеслав Молотов (Скрябін), Лазар Каганович, Павло Постишев, Станіслав Косіор, Влас Чубар і Мендель Хатаєвич <...> з метою придушення національно-визвольного руху в Україні та недопущення побудови і утвердження незалежної української держави, шляхом створення життєвих умов, розрахованих на фізичне винищення частини українців спланованим ними Голодомором 1932-1933 років, умисно організували геноцид частини української національної групи, внаслідок чого було знищено 3 мільйони 941 тисяч осіб, тобто безпосередньо вчинили злочин, передбачений ч. 1 ст. 442 Кримінального кодексу України [геноцид].

Постанова Апеляційного суду міста Києва у кримінальній справі за фактом вчинення геноциду в Україні в 1932–1933 роках. 13 січня 2010 року

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ЗЛОЧИН

- ❖ Видання “Хроніки війни більшовиків з українським народом. Голодомор 1932–1933 років на Чернігівщині: виконавці злочину”: <https://bit.ly/3sHtpmx>;
- ❖ Брошура “Голодомор Комуністичний геноцид в Україні”: <https://bit.ly/3DKMXN5>;
- ❖ Фотодокументальна виставка “Спротив геноциду”: <https://bit.ly/3sOEySx>;
- ❖ Каталог виставки: <https://bit.ly/3gW0poj>
- ❖ Інтерв’ю з істориком про повстання проти голоду на початку 1930-х: <https://bit.ly/3DNQqdN>

РОДИННІ ІСТОРІЇ

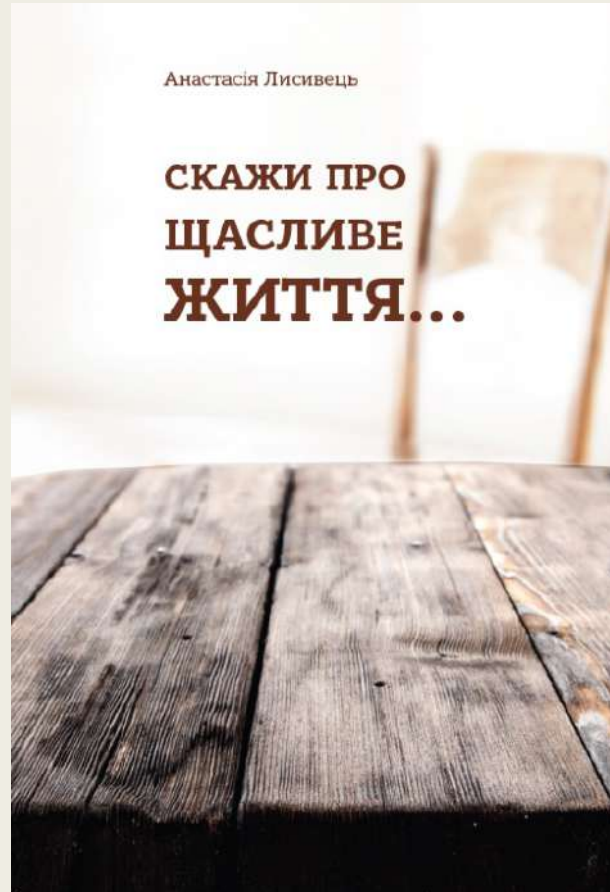

- Щоб бути вдячними рідним, що вижили і дали життя нам
- Щоб зрозуміти особисті враження, знання і перейняти досвід
- Щоб бути впевними – трагедія ніколи не повториться
- Щоб зберегти сімейні та національні традиції
- Щоб формувати і зберігати ідентичність
- Щоб мати надію на захист від найближчих
- Щоб передати історії про людяність і гідність

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

РОДИННІ ІСТОРІЇ

- ❖ Книга “Пам’ять роду”:
<https://bit.ly/3DPG3pT>;
- ❖ Збірка спогадів Анастасії Лисивець “Скажи про щасливе життя...”:
<https://bit.ly/3DN2n3g>;

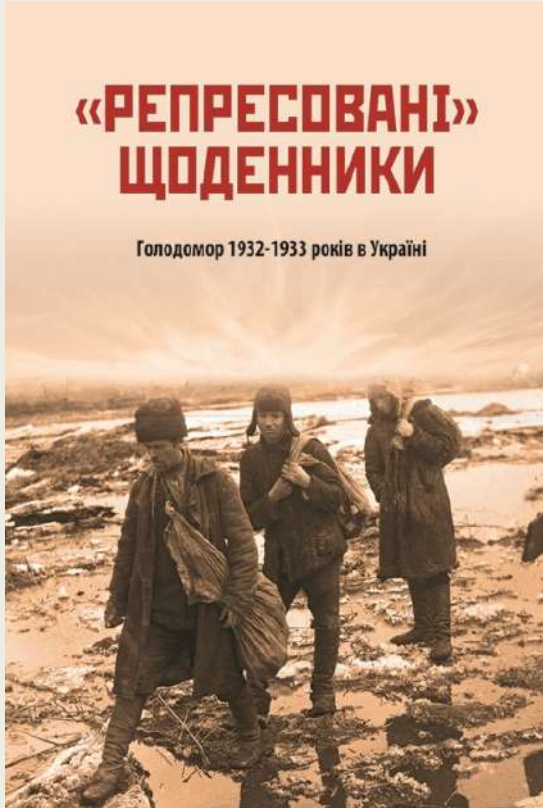

ЦІННОСТІ

«РЕПРЕСОВАНІ» ЩОДЕННИКИ

Голодомор 1932-1933 років в Україні

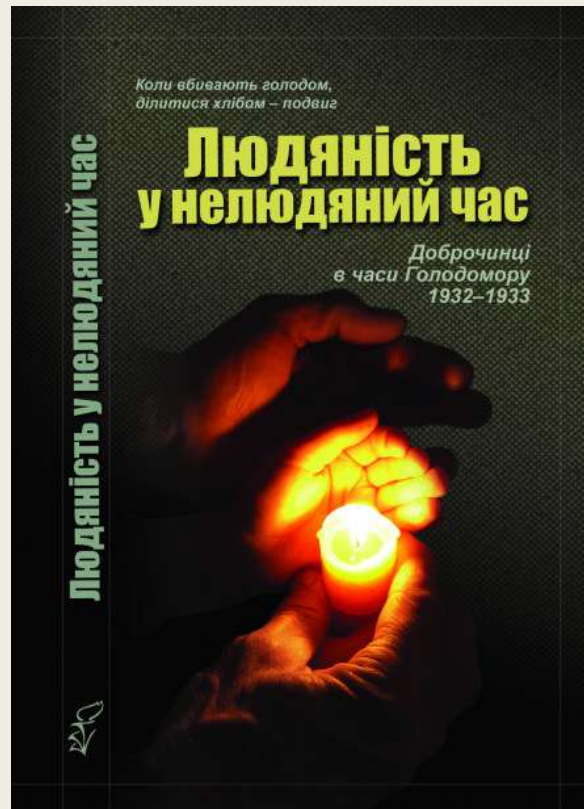
- Взаємодопомога
- Життя і самозахист
- Толерантність і нетерпимість
- Співчуття, співпереживання
- Стратегія виживання
- Спільнодія із подолання наслідків
- Захист, опіка

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ЦІННОСТІ

- ❖ Книга “Людяність у нелюдяний час”:
<https://bit.ly/3sLkU9W>
- ❖ Книга Ірина Рева “По той бік себе”:
<https://bit.ly/3fkzPox>;
- ❖ Видання “Репресовані” щоденники. Голодомор 1932–1933 в Україні”:
<https://bit.ly/3h2ijpi>

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

ВІЗУАЛЬНО

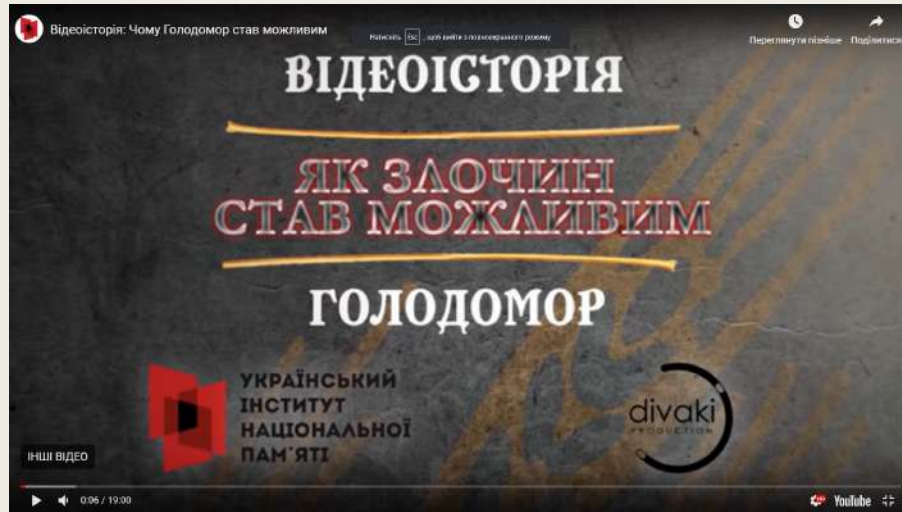
- Сучасно
- Лаконічно
- Інтерактивно
- Образно
- Символічно

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

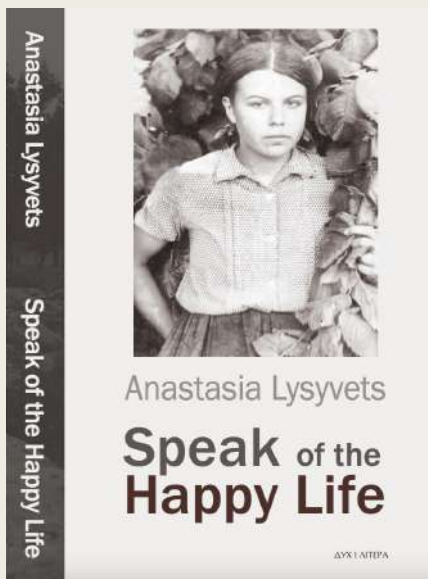
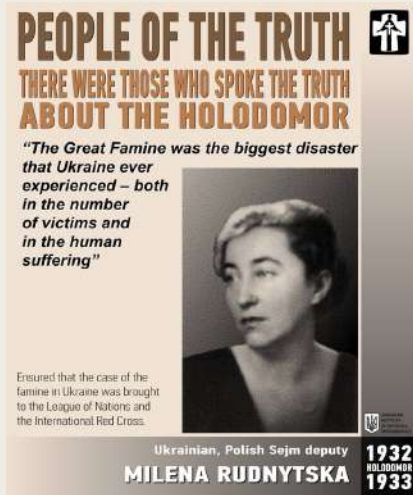

ВІЗУАЛЬНО

- ❖ Цикл UA:Перший "Люди правди": <https://bit.ly/3tePxVH>
- ❖ Книга Катерини Єгорушкіної «Скриня»
- ❖ Відеоісторія “Голодомор. Чому злочин став можливим”: <https://bit.ly/3SURHEO>;
- ❖ Відеоматеріали: <https://bit.ly/3DiJQKQ>;
- ❖ Візуальні матеріали “Голодомор 1932–1933 – геноцид Українського народу”: <https://bit.ly/3TWudj9>;
- ❖ Голодомор - помста за нашу свободу: <https://bit.ly/3T3S2V1>;
- ❖ Просвітницький відеоролик Голодомор як відповідь на селянські повстання: <https://bit.ly/3FyNx1A>

СВІТ ВИЗНАЄ

- ❖ Проект “Люди правди. Щоб світ знав” (англомовні плакати): <https://bit.ly/3UpAmo7>
- ❖ Голодомор не зламав. Брошура (англомовне видання): <https://bit.ly/3FDN7qZ>
- ❖ Голодомор 1932-1933. Комуністичний геноцид в Україні (видання англійською мовою): <https://bit.ly/3sVkJA1>
- ❖ Володимир Василенко. Голодомор 1932-1933 років в Україні як злочин геноциду: правова оцінка (англомовне видання): <https://bit.ly/3zFXdUv>
- ❖ Документи іноземних країн та міжнародних організацій щодо голодомору в Україні: <https://bit.ly/3TZsxFl>
- ❖ Testimony of the Holodomor by Anastasia Lysyvets “Speak of the Happy Life”: <https://cutt.ly/9MIZcZ7>

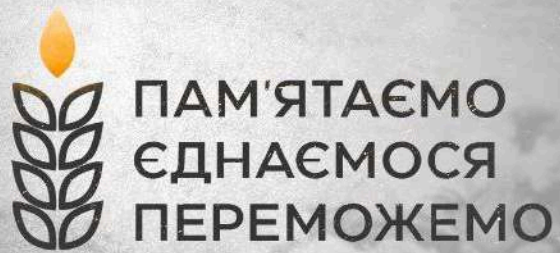

НАС НЕ ЗЛАМАТИ

- ❖ Серія плакатів “Незламні”:
<https://bit.ly/3Upbexy>;
- ❖ Брошура “Голодомор не зламав”:
<https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/golodomor-ne-zlamav>;
- ❖ Відеоролики у рамках проекту "незламні»: <https://bit.ly/3T18zJh>

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

УКРАЇНСЬКИЙ
ІНСТИТУТ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПАМ'ЯТІ

Над презентацією працювали: Олена Охрімчук, Ганна Байкеніч